

IN MEMORIAM

JELKA KASTELIC (1956 - 2004)

*Ni smrt tisto kar nas loči,
in življenje ni kar druží nas.*

So vezi močnejše.

*Brez pomena zanje so: razdalje, kraj in
čas.*

(Mila Kacič)

Prvi pomladanski zvončki so sramežljivo pokukali iz zamrznjenih tal in nam obljubljali konec mrzlih in mračnih zimskih dni. Brezmejno smo upali, da jim bodo sledili topli pomladanski žarki, ki bodo Jelki olajšali njen boj z neizprosno boleznijo. Vedno je bila borka, s težavami se je spopadala mirno, razumno, zagrizeno, tudi za druge je vedno našla vzpodbudne, za njo tako značilne, besede: „Saj bo šlo.“ V študentskih časih te je znala pošteno okregati, češ, kaj „cincaš“ pred izpitnim rokom, pojdi in preizkusi se. Ko smo kot sodelavci v Osrednji družboslovni knjižnici Jožeta Goričarja nešteto krat predstavljali knjižnično gradivo, police in opremo ter pri tem v nedogled razpravljali o tem, kam postaviti kakšno stvar, nas je običajno pogledala izpod namrščenega čela in svetovala: „Kaj pa če bi vzeli v roke meter, pa svinčnik in papir...“. Kolegi v NUK-u in obiskovalci Informacijskega centra za bibliotekarstvo smo že vnaprej vedeli, da bo naš obisk nagrajen z besedami: „Saj ti bom jaz pomagala najti primerne vire, da ne boš izgubljal-a časa.“ Jelka je bila naša kolegica, mnogim iskrena prijateljica, vzorna knjižničarka, mati, soproga... In najtežje je verjeti, da je ni več, da je sploh možno, da je slovo dokončno.

Jelka Kastelic se je rodila 15.2.1956 v Beogradu. Osnovno in srednjo šolo je končala v Ljubljani, v študijskem letu 1975/76 pa se je vpisala na Fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo (sedaj Fakulteta za družbene vede), kjer je 1.7.1980 diplomirala na katedri za sociologijo, na analitično-raziskovalni usmeritvi in pridobila naslov „diplomirani

sociolog“. V Centru za proučevanje religije in cerkve na tedanji Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo se je zaposlila 1.4.1981 kot stažist-raziskovalec, 1.1.1984 pa je postala dokumentalistka v Knjižnici in dokumentaciji FSPN (danes: Osrednja družboslovna knjižnica), in sicer v Specializiranem INDOK centru za družboslovje. V NUK-u se je zaposlila 1.12.1990 v takratni Enoti za razvoj knjižničarstva in kasneje opravljala dela vodje Informacijskega centra za bibliotekarstvo. Podiplomski magistrski študij bibliotekarstva je vpisala v študijskem letu 2000/2001 in do začetka bolezni tudi opravila vse predpisane študijske obveznosti, bolezen pa ji je zaključek študija preprečila.

Strokovni izpit za strokovno kvalifikacijo „bibliotekar“ je Jelka Kastelic opravila 6.11.1984, 16.12.1994 pa ji je bil priznan strokovni naziv „višji bibliotekar“. Strokovni svet NUK jo je 30.3.2000 izvolil v raziskovalno-razvojni naziv „asistent-specialist“. Tekoče je obvladala angleški, francoski in hrvaški jezik, pasivno pa italijanski jezik. Na strokovnem področju se je najprej kot raziskovalka ukvarjala s problematiko religije in mladih ter s problematiko verskih skupnosti v Sloveniji, z zaposlitvijo v knjižničarstvu pa je spremljala razvoj stroke in njene organiziranosti, pripravila je obsežno bibliografijo delavcev NUK od 1945-1995, bila je tudi dolgoletna urednica Knjižničarskih novic in Signalnih informacij, v okviru magistrskega študija pa se je usmerila na študij in proučevanje uporabnikov knjižnic, kar je bila tudi tematika njene magistrske naloge.

Naše Jelke ni več, 24. februarja zjutraj nas je pretresla novica, da je njenega boja konec. Težko se je bilo sprizniti z dejstvom, da je, polne optimizma, ne bo več med nami, da nas zjutraj ne bo več čakal nasmešek na njenem obrazu, da ne bomo več deležni njenih vzpodbudnih besed. Vendar pa Jelka ostaja v naših srcih! Le zakaj vedno odhajajo najboljši?

Melita Ambrožič,
Narodna in univerzitetna knjižnica

PREDSTAVLJAMO VAM

SSSG - SPLETNI SPLOŠNI SLOVENSKI GESLOVNIK

Splošni slovenski geslovnik (SSG) verjetno že vsi poznate. V tiskani obliki (*Splošni slovenski geslovnik : navodila za predmetno označevanje knjižničnega gradiva in geslovnik*) je izšel leta 2002 pri Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK). Sloni na vzorcu vsebinske obdelave monografij v NUK-u. Geslovnik zajema predmetne oznake, ki so bile dodeljene knjižničnemu gradivu v NUK-u med leti 1995 in 2002. Predstavlja nabor predmetnih oznak iz strukturiranih polj 600 do 609 iz računalniškega kataloga NUK. Vsebuje okoli 8.000 predmetnih oznak in določil.

V letu 2003 smo se odločili, da bo SSG izšel tudi v elektronski obliki. Tako smo SSG postavili na domačo stran NUK-a (<http://www.nuk.uni-lj.si>; najdete ga lahko v tematskem sklopu Informacijski viri / SSSG – Spletni splošni slovenski geslovnik ali <http://www.nuk.uni-lj.si/ssg/geslovnik.html>) in ga poimenovali Spletni splošni slovenski geslovnik (SSSG). Geslovnik je tako dosegljiv vsem preko spleta in ponuja možnost sodelovanja in uporabe tako knjižnicam kot tudi našim uporabnikom. Prednost elektronske različice je tudi v ažurnosti, saj SSSG dnevno dopolnjujemo in nadgrajujemo.

Tematskim predmetnim oznakam v SSG-ju smo dodali nove predmetne oznake, prav tako smo dodali tudi obširen seznam osebnih imen kot predmetnih oznak in rodbinskih imen kot predmetnih oznak. Tako celotni seznam predmetnih oznak SSSG-ja v marcu 2004 šteje:

- 8.800 Tematskih predmetnih oznak;
- 5.990 Osebnih imen kot predmetnih oznak;
- 99 Rodbinskih imen kot predmetnih oznak;
- 430 določil.

Predmetnim oznakam so narejene tudi kazalke, ki povezujejo nesprejete predmetne oznake s sprejetimi predmetnimi oznakami.

Novost v letu 2004 je, da smo tematskim predmetnim oznakam dodali UDK (Univerzalna decimalna klasifikacija) vrstilce. Cilj je bil predmetnim oznakam in določilom dodeliti najozži možni UDK vrstilec. Nekatere predmetne oznake imajo več različnih UDK vrstilcev, nekaj predmetnih oznak pa je ostalo brez le-teh. Več različnih UDK vrstilcev smo dodali tistim predmetnim oznakam, ki se pojavljajo v različnih strokovnih področjih, panogah, vedah, vidikih ... (*primer: Kozmogonija UDK:113; 2-172.2; 24-172.2; 52-52; 550.2*) Nekatere predmetne oznake je bilo težko oz. skoraj nemogoče uvrstiti v UDK, saj so tako splošne, da se lahko pojavijo v vsakem oddelku oz. razredu UDK-ja in bi bilo nesmiselno, nepregledno in neekonomično pisati toliko vrstilcev. Takšnim predmetnim oznakam UDK vrstilca nismo dodelili (*primer: Analize, Korpus, Aktivnost ...*). Prav tako je bilo pri določilih.

SSSG nudi prost dostop do seznama predmetnih oznak in določil, možnost iskanja po predmetnih oznakah in določilih (možnost iskanja na različne načine) in obrazec za predlog novih predmetnih oznak. Tako kot v tiskani obliki SSG tudi v SSSG lahko najdemo Navodila za predmetno označevanje (splošna in posebna pravila za oblikovanje predmetnih oznak) in ilustrativne primere.

Iskalnik po SSSG omogoča uporabnikom štiri različne načine iskanja po seznamu predmetnih oznak. Najprej uporabnik izbere po kateri vrsti predmetnih oznaka bo iskal (Tematske, Osebna imena, Rodbinska imena) in nato izbere še način iskanja:

- **Začetni niz znakov** – omogoča uporabniku oblikovanje poizvedb, ki vsebujejo enega ali več znakov, brez dodanih okrajšav. Iskalnik od leve proti desni primerja identičnost znakov iz poizvedbe z začetnimi znaki posameznih predmetnih oznak v bazi podatkov in izpiše predmetne oznake, ki imajo enake začetne znake, kot uporabnikova poizvedba.
- **Poljubni niz znakov** – uporabnikova poizvedba lahko vsebuje poljuben niz znakov, brez dodanih okrajšav. Iskalnik primerja niz znakov iz poizvedbe s predmetnimi oznakami v bazi podatkov in izpiše seznam tistih predmetnih oznak, ki vsebujejo identičen niz znakov, bodisi na začetku, v sredini ali na koncu izraza.
- **Natančno iskanje** – iskalnik poišče in izpiše samo tiste predmetne oznake, ki so popolnoma identične uporabnikovi poizvedbi.
- **Iskanje po predmetnih določilih** - iskalnik omogoča iskanje po seznamu predmetnih oznak, ki nastopajo izključno kot določila predmetnim oznakam. Postopek je sledeč: v iskalno polje vpišemo * (zvezdico). Po potrditvi iskanja se izpiše seznam vseh določil.
- **Iskanje po UDK vrstnicah (NOVO!)** – omogoča uporabniku iskanje predmetnih oznak s pomočjo UDK vrstnic. Tako lahko na primer zajamemo vse predmetne oznake, ki spadajo v eno strokovno področje (npr. 02* – dobili bomo vse predmetne oznake, ki so s področja bibliotekarstva).

Posebnosti pri iskanju osebnih imen kot predmetnih oznak je ta, da je zaradi obilice osebnih imen, ki vsebujejo črke z diakritičnimi znaki vgrajena tudi možnost iskanja brez diakritičnih znakov. Npr. iskalni zahtevi " Zülw" in " Zulow" sta ekvivalentni.

Poudariti je tudi potrebno, da uporabo predmetnih oznak iz SSG in SSSG v

COBISS-u označujemo v podpolju \$2 bloka 6XX s kratico NUK.

Gradnja in dopolnjevanje geslovnika zahteva veliko truda, časa in trdega dela. Pri gradnji SSSG sodelujejo strokovnjaki za vsebinsko obdelavo v NUK-u. Njihove kontaktne naslove (za morebitna vprašanja, strokovne nasvete ...) je mogoče najti na spletni strani SSSG, pod rubriko Uredništvo.

Na koncu vas vabim, da se nam pridružite pri dopolnjevanju geslovnika in nam preko obrazca (pod rubriko *Predlogi novih predmetnih oznak*), ki se prav tako nahaja na spletni strani SSSG, posredujete nove predloge predmetnih oznak ali določil. Vse predloge in pripombe nam lahko pošljete na elektronski naslov uredništva SSSG: ssg@nuk.uni-lj.si. Nekaj knjižnic že pridno sodeluje pri dopolnjevanju geslovnika in nam redno pošiljajo nove predloge. Vsem se še enkrat zahvaljujemo.

Špela Zupanc,
članica uredništva SSSG,
Narodna in univerzitetna knjižnica

SPLOŠNE KNJIŽNICE

POSLANICA OB MEDNARODNEM DNEVU KNJIG ZA OTROKE 2004

IBBY, Mednarodna zveza za mladinsko književnost, ki je 1967 proglasila 2. april, rojstni dan velikega danskega pravljicarja Hansa Christiana Andersena, za mednarodni dan knjig za otroke, je izbrala grško sekcijo za letošnjo pokroviteljico tega dne. Grška poslanica, katere avtorica je Angeliki Varella, bo s plakatoma avtorja Nicholasa Andrikopoulou obkrožila svet.

ANGELIKI VARELLA, rojena 1930, se je po študiju zgodovine in arheologije na atenski univerzi posvetila pisanju in prevajanju mladinske literature. Njeno

pisanje za mlade je prežeto s humorjem in z optimizmom. Tematika, po kateri posega, pa je tako zgodovinska kot tudi sodobna. Za mlade je napisala preko 30 del, mnoga od njih so prejela najpomembnejše domače in mednarodne nagrade. Leta 1998 je prejela državno nagrado za knjigo Korinthos (Korint), leta 1985 mednarodno nagrado, medaljo Janusza Korczaka za knjigo Filenada, fountoukia mou (Leska, moja prijateljica), leta 1990 pa je bila nominirana za Andersenovo nagrado.

NICHOLAS ANDRIKOPOULOS, rojen 1955 v Atenah, je doslej ilustriral preko 50 knjig, za nekaj knjig je tudi sam napisal besedilo. Prispeval je tudi ilustracije za UNICEFove čestitke. Za svoje delo je prejel pomembne nagrade kot na primer 1. nagrado za ilustracije na TIBI v Teheranu 1993 in državno nagrado za ilustracije 1999. Leta 2002 je bil nominiran za Andersenovo nagrado.

Angeliki Varella: LUČ KNJIG

Otroka sta se pogosto igrala z globusom. Zavrtela sta ga, zaprla oči in se ga dotaknila s prsti. O krajih, na katerih so obstali prsti, pa naj je bil to Peking, Madagaskar ali Mehika, sta na knjižnih policah poiskala knjige z zgodbami o teh krajih.

Oba sta bila navdušena knjižna molja. Luč v njuni sobi je gorela pozno v noč.

V »luči« knjig sta stopala po kitajskem zidu, skupaj z Vikingi prisluhnila pesmi oceana, živela ob piramidah v starem Egiptu, se z Eskimi drsala po zaledenelih jezerih, se v stari Olimpiji udeležila iger in bila okronana z vejico divje oljke.

Ko sta končno zaspala, so jih med seboj prepletene pravljice, zgodbe, legende, kraji, pisatelji in junaki, zazibali v sladki sen. Tako je Ezop pripovedoval Šeherezadi svoje basni z vrha Eifflovega stolpa, Krištof Kolumb je poslušal Toma Sawyerja, ki mu je pripovedoval o svojih dogodivščinah na Missisipiju, Alica je skupaj z Mary Poppins s sanmi potovala po Čudežni deželi, Andersen pa je pripovedoval svoje čudovite pravljice pajku Ananseju ob vznožju piramide.

Igra z globusom in knjigami je otroka silno zabavala saj ji ni bilo konca. S

pomočjo knjig sta postala pomorščaka in raziskovalca. V »luči« knjig sta lahko osvajala planete, živela v različnih civilizacijah, v različnih časovnih obdobjih in občudovala njihovo raznolikost. Skratka, srečevala sta se z velikim, širnim svetom tam zunaj njune majhne sobe. Vsepovsod sta lahko letela, potovala in sanjala.

In seveda sta vedno pozabila ugasniti luč!

»Otroka kdaj bosta končno zaspala?« sta zaklicala starša. »Pozno je že. Ugasnita luč!«

»Ne moreva« sta smeje odvrnila otroka. »Luč« knjig nikoli ne ugasne.«

pripravila in prevedla Tanja Pogačar

ODMEVI

PODPRIMO RAZVOJ KNJIŽNIC – »NEBODIGATREBA« SLOVENSКИH OBČIN!

V zmeraj bolj tekmovalno in pridobitniško naravnani družbi, v kateri živimo, pomen razvitega knjižničarstva postaja vse pomembnejši. V strategiji naše države se vedno znova poudarja pomen izobrazbe, razgledanosti in fleksibilnosti njenega prebivalstva. Brez vseživljenjskega izobraževanja človek v družbi ne bo več konkurenčen in bo kot temeljni subjekt družbe in njenega razvoja nesposoben slediti sodobnim tokovom in s tem postal nekoristen lastni družbi. Ali si to želimo? Ob težnji po gospodarski konkurenčnosti, po večjem bruto domačem proizvodu in težnji po blaginji v Sloveniji, primerljivi s skupnostjo v katero vstopamo, opozarjamo na informacijsko pismenega otroka, nato na konkurenčnega aktivnega prebivalca in dobro preskrbljenega in vitalnega starostnika. Odgovor je vseživljenjsko izobraževanje, proces, v katerem ima knjižničarstvo eno temeljnih vlog. Vseživljenjsko izobraževanje je postalo ključ do produktivnega in zdravega življenja prebivalcev in za razvoj družbe. V

Evropski skupnosti je knjižnica deklarirana kot ena izmed najpomembnejših spodbujevalcev razvoja. Splošno knjižničarstvo ima posebno vlogo v razvoju lokalnega okolja, v katerem deluje. S svojo vsestransko storitveno naravnostjo nudi podporo in oporo prebivalcem v njihove vsakdanjem in vsakodnevnem življenju. Splošne knjižnice so vpete v življenje prebivalcev vseh starosti. Uporabnik otrok postane odrasel uporabnik. Za vseživljenjsko izobraževanje prebivalci potrebujejo vedno nove in aktualne informacijske vire, nove knjižnične storitve, dostop do informacij na svetovnem spletu, sodobno opremo, kot so računalniki, itd.

Mariborska knjižnica, ena temeljnih kulturnih institucij v Mariboru, je največja in ena najsodobnejših splošnih knjižnic v Sloveniji, s svojim delovanjem sledi sodobnim trendom razvoja družbe, je cenjena med svojimi uporabniki, je cenjena in nagrajena v strokovni javnosti doma in na tujem. Ima aktualen knjižnični fond, dve e-knjižnici, širi bralno kulturo že med predšolskimi otroki, s knjigo krajša čas bolnikom v bolnišnici in ljudem s posebnimi potrebami na domu, izvaja vzorčno Univerzo za tretje življenjsko obdobje ter z bibliobusom obiskuje občane v nedostopnih, oddaljenih krajih v okolici Maribora, in še bi lahko naštevali. Težave Mariborske knjižnice, katerim smo priča, so eksistenčne narave, ne samo za Mariborsko knjižnico, temveč tudi za razvoj mesta in okolice. In žal niso osamljene. Spomnimo se dogodkov v knjižnicah v Murski Soboti, Lenartu in na Ptujju. Spomnimo se ukinitve postajališč bibliobusa Mariborske knjižnice na Sveti Trojici, v Voličini in v Jurovskem dolu.

V našem širšem okolju (predvsem Štajerska in Prekmurje) se pogosto srečujemo s problematiko delovanja in financiranja splošnih knjižnic. Nekatere so medijsko bolj izpostavljene, druge bijejo tihi boj za ustrežna sredstva v okviru lokalnih skupnosti. Čeprav je država (Ministrstvo za kulturo) z zakonodajo predpisala pogoje za delovanje splošnih knjižnic, ki jih le-te morajo izpolnjevati in v nacionalnem programu za kulturo, kamor sodi splošno knjižničarstvo, sprejela in potrdila strateški razvoj knjižničarstva v naslednjih letih, ga občine ne »zmorejo«

finančno podpreti. Ne »zmorejo« podpreti niti obstoječega. Ali je sistemska odločitev prenosa odgovornosti za splošne knjižnice na lokalno samoupravo modra? Je nacionalni program za kulturo le priporočilo?

Ne podcenjujmo in ne zavržimo »morda prikritega« vpliva knjižnic na razvoj družbe, temveč ga cenimo in podprimo! Družba smo ljudje!

Društvo bibliotekarjev Maribor

PONOSNA SEM, DA SEM KNJIŽNIČARKA

Še posebej, ker delam v Mariborski knjižnici, ki si je s svojim hitrim in izredno kvalitetnim razvojem zagotovila vodilno mesto v Sloveniji in s svojim dobrim glasom segla tudi daleč čez mejo. Vse to je rezultat vztrajnega in trdega dela strokovno podkovanih ljudi, katerih cilj je, da naredijo vse, da bi bila Mariborska knjižnica enakovredna evropskim in svetovnim knjižnicam. S svojim sistemom splošnih knjižnic, z razčlenjeno knjižnično mrežo in z razvejano komunikacijsko dejavnostjo, je edinstvena pri širjenju kulturnega, duhovnega in izobraževalnega duha vseh plasti prebivalstva v njihovem bivalnem in delovnem okolju, v samem Mariboru in širši okolici.

V tem skokovitem razvoju Mariborske knjižnice so njene enote v svojih okoljih postale samostojna kulturno-informacijska središča, ki z množičnim obiskom uporabnikov dokazujejo, da sredstva, ki so bila namenjena za njihov nastanek, niso zapravljena, vržena v stran. Nasprotno, marsikje bi morala biti enota prostorsko večja, prav tako bi se morala povečati odprtost.

Glede na strahovito hiter tehnološki in znanstveni razvoj, postajajo zahteve in pričakovanja uporabnikov knjižnice vedno večja in tako terjajo tudi strokovno podkovane in vsestransko razgledane ljudi, ki lahko posredujejo mnogostranske informacije, zato je tudi nujno nenehno

izobraževanje zaposlenih. Prav zato je pomembna čim višja izobrazba in Mariborska knjižnica je pri tem na visokem nivoju.

Vse, kar se v knjižnici dogaja, je namenjeno uporabniku! Vseeno je, koliko je star, kakšne narodnosti je, kakšno izobrazbo ima, kakšnega spola je, kakšne veroizpovedi je, vsak je dobrodošel, za vsakega se najde nekaj, pa čeprav si želi samo druženja in lepe, tople besede.

Kot knjižničarka delam v enoti Potujoča knjižnica in bibliobus je tisti, zaradi katerega sem še posebej ponosna, da delam v Mariborski knjižnici. Zakaj?

Zato, ker me povezuje z ljudmi, ki izhajajo iz prečudovitih krajev. Pri nas si podajajo roke Slovenske gorice, Dravsko polje, obronki Haloz, del Kozjaka, pozdravlja nas Pohorje. Ne vem, ali mi je lepša narava, ki jo barvajo letni časi ali so mi ljubši ljudje, ko prihajajo s pozdravom: » Kako smo vas pogrešali! Imate kakšno dobro povest? Imate kaj novega? Jaz bi pa rad....!«

Kakšen dober občutek, ko vidim in slišim, da nas potrebujejo, da jim lahko to izpolnimo. Brskajo po policah in se proseče ozirajo:«Bi mi pomagali, vam popolnoma zaupam!«

Včasih si želim zraven še deset knjižničarjev, čeprav se komaj sama premikam med množico, samo da bi zadovoljila njihove želje in potrebe. Včasih si želim deset rok, da bi lahko nekomu poiskala kriminalko, drugemu literaturo za seminarsko nalogo, nekdo bi rad vse za diplomsko nalogo, nekemu mulčku bi morala obrisati nos, ker ima že vse skupaj nevarno nizko nad kupom knjig, ki jih komaj drži. Pri vratih že čaka vzgojiteljica z otroki, ki nestrpnost čakajo, kdaj bodo prišli na vrsto in si lahko zbirali po mili volji črke in ČRKE, male besede in VELIKE PESMI. Nekdo me pocuka za rokav in hoče imeti knjigico v kateri govoli tlaktol. Veselo in glasno pozdravijo:«Nasvidenje!« Odzdravim in upam, da bo še mnogo teh snidenj, da jih bom videla odraščati z našo knjižnico.

Hitro se še dogovorim z učiteljicama, ki sta prišli vsaka s svojim razredom, kaj se bodo

učili v naslednjem mesecu, kakšen učni načrt imajo za naprej, da ob naslednjem obisku pripeljemo zraven vso literaturo, ki jo bodo otroci pri učenju potrebovali. To se dogaja vsakodnevno in mesečno imamo kar nekaj ton knjig v rokah, ki jih prenašamo iz skladišča po stopnicah na bibliobus in obratno.

Tukaj je tudi zlata oma, ki bi jo mogla pozdraviti, ji stisniti roko. Saj me je zmeraj, ko je še lahko prišla, trdno objela okrog vratu in dejala:«Samo, da ste prišli, da ste tu!« In ob vsakem odhodu me je trdno objela:«Zdravi bodite, pa upam, da se še vidimo!« Po težki bolezni, pri kateri se je poslabšal tudi vid, vseeno pride v spremstvu domačih, samo da je v knjižnici, da mi stisne roko in jo objamem, ter rečem: » Moja oma, saj bo!« Srečna in obenem žalostna, ker ne more več brati, se posloviti.

Lepi in žalostni trenutki, ki jih nabiram kot največji zaklad. Utrinki, ki puščajo sledi, žalostni globoke, lepi, ki jih gladijo.

Kako težko mi postane pri duši, ko plašno skozi vrata pogleda mamica in se skoraj opravičuje: » Oprostite, otroci tako radi berejo, jaz jim pa ne morem kupovati knjig. Sem doma, mož je na borzi!«

Prijazno jo povabim in ko že izpolnjuje pristopno izjavo, se ustraši:«Joj, koliko je za plačat? Ne morem!«

To je trenutek, ko sem srečna, da sem v Mariborski knjižnici, ki nudi vse osnovne storitve svojim uporabnikom brezplačno, ker lahko tej mamici, ki želi svojim otrokom najboljše, izposodim slikanico, kaseto, Ciciban.... Pa še na pravljlično uro jo lahko povabim, saj imamo čudovite pravljličarke, ki z nami obiščejo te oddaljene kraje in otrokom pričarajo enkratni svet pravljic. Ko slišiš tihi HVALA in ko vidiš, kako male ročice stisnejo k sebi knjigo, ti postane toplo pri srcu. Pride fantek, ki dosti in rad bere, zadržuje solze, vrne gradivo in reče:« Ne smem več hodit k vam! Mama ne dovoli. Imam 500 tolarjev opomin, mi pa nimamo denarja!«

Dogovorimo se, da bo opomin plačal, drugič pa pazil na pravočasno vrnitev, srečen steče z novo knjigo. Zanima me, če bi ta fantek imel priliko, da pride do

slikanic, če bi imeli izposojevalnino?! Veliko je po teh naših krajih takšnih mamic, fantkov, babic in dedkov z majhnimi pokojninami, ki si želijo knjig, pa...! Neizmerno so nam hvaležni, da nas imajo, pa še to bi jim naj bilo odvzeto?!

Počutim se grozno, ko vidim, kako zmeraj tam, kjer se vmeša politika, nekdo, ki dobro dela, nastrada, pa naj bo to malo podjetje ali takšna institucija kot je Mariborska knjižnica. Zmeraj nastrada mali človek, ki se tako že bori za preživetje. Vprašali boste, kje pa se najde tukaj mali človek?

Vseповsod, tudi v knjižnici, ko nemočen išče učbenike, priročnike, strokovno literaturo zase, za svoje otroke, ker jim ne more kupiti, ker je pač brez dela. Kdo od politikov, povejte mi, je še ostal brez službe, brez stalnega dohodka? Kdo od politikov brez stolčka je iskal dodatno zaposlitev, da bi si izboljšal mizerni družinski proračun, da bi lahko otroci imeli dostojno življenje? Zakaj tudi politiki hodijo v knjižnice in so veseli brezplačnih storitev?

Veste, koliko je še takšnih, ki si ne morejo privoščiti računalnika, je pa skoraj že obvezen v osnovni šoli, vsaj seminarske, referati ipd. morajo biti napisani računalniško, vem da je v srednji šoli to že obveza. In veste, kakšno olajšanje je za marsikoga s plitvim žepom, če lahko v knjižnici dobi informacije, uporabi računalnik, tiskalnik in še je storitev, ki se jih lahko posluži. Se pravi, da potem davkoplačevalski denar ni zapravljen v plačah zaposlenih, ampak je v materialnih dobrinah delno vrnjen uporabnikom knjižnice. Odvisno, koliko in kako jo kdo uporablja. Če bi si nekdo moral vse knjige, ki jih potrebuje pri učenju, študiju, zase ali za svoje otroke, kupiti, bi verjetno plačal več, kot ga stane davkarija. Če je že ta neizprosna in pobere svoje, imajo vsaj tukaj priliko, da se jim del tega denarja vrne. Rečem le lahko, da je politika tista, ki nas največ stane, tako denarja kot dobrih odnosov. Zaradi politike nekaterih, ki hočejo utrditi samo svoj stolček, prihaja do nestrpnosti, nesoglasij in celo zlobe. Kdo pa potegne krajšo?

V odročnih krajih, kjer ni knjižnice, je bibliobus dobrodošel in polepša dan krajanom, ki želijo brati. Število izposojenega gradiva v preteklem letu na bibliobusu dokazuje (156.852 enot), kako nas naši bralci potrebujejo, koliko nas cenijo, pa pove število obiska (36.269 obiskov v 10 mesecih). Vedo, kaj hočejo, so razgledani in ogromno preberejo, zato je izjava, da se knjižnica lahko zadovolji s starimi knjigami in novitet ne potrebuje, za njih žalitev. Svet gre naprej, naši bralci pa nazaj v kam že..? Imamo skladišče, v njem je okrog 80.000 knjig, skrbimo za stare in se veselimo novih, vse pa obračamo v izposoji po željah naših uporabnikov. Radi imajo stare romane, zmeraj pa vprašajo, če imamo kaj novega, tako stroko kot leposlovje. Da bi jih osiromašili pri tem, je to zame čisto norčevanje in ignoriranje! Prav ti naši zvesti bralci pa vedo, koliko truda vlagamo knjižničarji v svoje delo in kaj si zaslužimo ali kaj ne. Posebej takrat, ko delamo pri 45 stopinjah nad ničlo ali se prebijamo skozi sneg in led.

Kot naši uporabniki, si zaslužijo najboljše, najsodobnejše, nove poglede na svet in to brez izposojevalnine, saj že tako gre vse iz njihovega, oz. našega žepa. Saj smo tudi knjižničarji davkoplačevalci, mar ne?

Ne smem pozabiti tudi na leto 2001 in na Srečanje evropskih bibliobusov, kjer smo si pridobili mednarodno nagrado kot najboljši evropski bibliobus. Da smo si zaslužili ta laskavi naziv, nismo razkazovali samo naš bibliobus, potujočo knjižnico, ampak smo bili ambasadorji celotne Slovenije. Vsi obiskovalci, ki jih ni bilo malo in so bili iz več kot 20 držav, so spoznali naše zeleno Pohorje, Maribor z vsem, kar ima in kar lahko nudi, Lenart, Cerkvjenjak, Sv.Ano, Duplek, Benedikt, Slovensko Bistrice, vse kraje, ki jih naša potujoča knjižnica obiskuje. Spoznali so celotno Slovenijo od vzhoda do zahoda, od severa do juga. O vsem smo imeli tudi slikovno gradivo v nemškem in angleškem jeziku. Da pa bi spoznali še pridnost in iznajdljivost naših bralcev, smo jim predstavili in ponudili jedi značilne za našo Slovenijo, ki so jih pripravile naše bralke, pridne gospodinje, poskusili so kvalitetno slovensko vino, ki so ga vzgojili naši vrli in

priznani vinogradniki z Goriških Brd in odšli so z lično izdelanimi spominki, ki so predstavljali našo domovino, naš Maribor. Bili so izredno navdušeni in tekom dneva so se znova in znova vračali k nam in nas še in še spraševali o Sloveniji, o Mariboru.

Da pa ne bo kdo mislil, da smo rabili denar davkoplačevalcev, lahko s ponosom povem, da smo za vsa denarna sredstva, ki so bila potrebna, za ves promocijski material poskrbeli sami. Bila sem nekako jaz tista, ki sem si zadala nalogo, da zberem denar, da se pokažemo v svetu, da vidijo, da Slovenija in Maribor nista kar tako. Sleherni dan svojega letnega dopusta sem žrtvovala in iskala sponzorje in donatorje, in ni bilo lahko, še posebej takrat, ko so me nekateri obravnavali omalovažujoče. Vendar se je splačalo. Ob moralni podpori mojih treh sodelavcev in ob njihovi delitvi vseh mojih stroškov, ki jih ni bilo malo, mi je uspelo zbrati vsa potrebna denarna in materialna sredstva.

Ves trud je bil poplačan, ko se je na Nizozemskem v dvorani razlegel glas napovedovalca: » Naj bibliobus leta 2001 v Evropi je bibliobus iz Maribora, iz Slovenije!«

Potujoča knjižnica je samo del Mariborske knjižnice, ki z ostalimi enotami tvori enkratno in celovito knjižnico, vsem delavcem knjižnice pa je skupno to, da delamo s srcem in dušo in to nam nihče ne more vzeti. Zaposleni v Mariborski knjižnici imajo v večini visoko izobrazbo, dolg delovni staž, delamo v izmenah in mislim, da imamo takšno plačo, kot nam po izobrazbi pripada.

Vsak izmed nas si zasluži vsak tolar svoje plače, mimogrede, 350.000 bruto si vsak izmed nas želi, le vidi jih ne. Cenimo svoje delo in cenimo sebe kot osebnosti. Saj kdor ne zna ceniti sam sebe, tudi drugih ne zna in ne more ali noče. Važno je, da zaupa vsak vase in se ne pusti sprovcirati nekaterim, ki dajejo kritike o delu, ki ga ne razumejo ne s strokovne in ne iz človeške plati.

Ksenija Trs,
Potujoča knjižnica Maribor

ČESTITKA

BERČIČEVA NAGRADA ZA NAJBOLJŠE DIPLOMSKO DELO

Na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo so 4. marca podelili Berčičevo nagrado za najboljše diplomsko delo v letu 2003. Nagrado je prejela **Nataša BREČKO**, in sicer za diplomsko delo z naslovom: **Pedagoška funkcija visokošolskih knjižnic : informacijsko opismenjevanje študentov** (Mentorici: red.prof.ddr. Barica Marentič Požarnik in doc.dr. Melita Ambrožič).

Gre za interdisciplinarno delo, ki je nastalo v sodelovanju med Oddelkom za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo ter Oddelkom za pedagogiko na Filozofski fakulteti. Obravnava problematiko, ki je v naši bibliotekarski strokovni literaturi skromno obdelana, informacijsko opismenjevanje udeležencev

visokošolskega procesa pa ni urejeno na sistematičen način in ni, razen redkih izjem, del študijskih programov visokošolskih zavodov. Predpostavka avtorice je, da se v našem visokošolskem okolju premalo zavedamo pomena informacijske pismenosti in hkrati premalo naredimo, tudi kot knjižničarji, da bi diplomanti dodiplomskega študija pridobili osnovna znanja in spretnosti informacijske pismenosti. V diplomskem delu so upoštevani tako bibliotekarski kot pedagoški vidiki informacijskega opismenjevanja. Avtorica najprej podaja opredelitev in osnovne značilnosti sodobnih visokošolskih knjižnic, ki se morajo nenehno prilagajati spremembam v njihovem okolju.

Avtorica nadalje opredeljuje značilnosti informacijske družbe in z njo povezane potrebe po informacijski pismenosti prebivalstva. Pomemben del omenjenega poglavja je tudi predstavitev smernic za informacijsko opismenjevanje pri nas in v svetu. V Sloveniji žal tovrstnih smernic za visokošolsko izobraževanje še nimamo. Proces informacijskega opismenjevanja povezuje tudi s spoznanji kognitivne psihologije, katerih poznavanje in seveda upoštevanje je nujno potrebno za doseganje optimalnih rezultatov kakršnega koli pedagoškega dela. Upoštevanje individualnih razlik je, kot poudarja avtorica, namreč bistvenega pomena v vsakem izobraževalnem procesu. V okviru spoznanj kognitivne psihologije predstavi stile spoznavanja, študijske strategije, učne stile, mentalne modele, metakognitivne sposobnosti, kritično mišljenje ter reševanje problemov. Poudarja, da na razvijanje informacijske pismenosti študentov močno vplivajo tudi zahteve študijskega procesa, česar se morajo zavedati predvsem visokošolski učitelji, ki imajo v študijskem procesu s študenti največ stika. Visokošolske knjižnice imajo v procesu informacijskega opismenjevanja zelo pomembno vlogo, zato so pomembna tudi ustrezna znanja in kompetence bibliotekarjev, ki jih avtorica opiše ter analizira posamezne vidike organizacije informacijskega opismenjevanja. Zadnji del diplomskega dela prinaša predlog smernic za

informacijsko opismenjevanje v slovenskem visokošolskem okolju, ki naj bi služil kot pomoč visokošolskim knjižničarjem do takrat, ko bomo v Sloveniji tudi na področju visokega šolstva dobili prave nacionalne smernice za informacijsko opismenjevanje.

Nagrajeni diplomantki iskreno čestitamo!

PRILOGI

1. V prvi prilogi objavljamo Valparaiško deklaracijo za boljše znanstveno komuniciranje preko elektronskih medijev, ki jo je prevedla Irena Sešek.
2. V drugi prilogi objavljamo Vabilo na srečanje mladinskih knjižničarjev, ki bo 12. maja 2004 v Cerknici.UUT